

Vaksiner og vaksinasjons-komplikasjoner hos hund

Veterinærstudentene Jaana Hillgren og Marjatta Koivisto har gjort sin hovedoppgave om hundens vaksinasjoner og vaksinasjons-komplikasjoner. I sin hovedoppgave har de, i tillegg til litteraturoversikt, behandlet vaksinasjons-reaksjoner hos pinscher (tidl. mellompinscher) og amerikansk cocker spaniel. Som en del av materialet har de brukt en spørreundersøkelse blant medlemmer i SSPK (Finsk Schnauzer-Pinscher Klubb). Her er referatet fra undersøkelsen, kommentert av veterinær (spesialist i smådyr) Minna Leppänen.

Symptomer etter vaksinasjon kan grovt sett deles i immunologiske og ikke-immunologiske reaksjoner. Immunologiske reaksjoner skyldes vanligvis over-ømfintlighet eller autoimmunitet (dvs. kroppens forsvarmekanisme reagerer unormalt sterkt mot seg selv). Overømfintlighetsreaksjoner kan forårsakes av hvilken som helst vaksinasjonsantigen eller hvilket som helst tilleggsstoff i vaksinen. De fleste komplikasjoner etter vaksinerings er akkurat overømfintlighetsreaksjoner. Allergisk reaksjon kan være spontan, altså kommer fram når hundens kropp møter grunnen til allergi for første gang (f.eks. når valper får sin første vaksinasjon). Overømfintlighet kan også utvikles etterhvert slik at reaksjoner kommer etter vaksinerings flere ganger. Overømfintlighetsreaksjoner kan deles i fire ulike typer, en del av dem kommer veldig fort (fra noen minutter til noen timer) etter vaksinerings og en del etter noen tid. Reaksjoner kan forårsake ulike generelle symptomer som oppkast, pustevansker eller lokale reaksjoner som kul i vaksinasjonspunktet eller sk. "blue-eye" infeksjon i øyne.

Ikke-immunologiske lokale reaksjoner som kløe, opphovning, rødme og kuler i vaksinasjonspunktet er vanlige. Spesielt valper har også ganske ofte reaksjoner (litt feber, trøtthet og mangel på appetitt) et par dager etter vaksinerings. Hvis en drektig tisper blir vaksinert m/levende vaksine, kan det skape misdannede fostre og eventuelt spontanabort. Derfor bør man vaksinere en drektig tisper m/drept vaksine, hvis det i det hele tatt er nødvendig å vaksinere tisper. Det tryggeste er å vaksinere før paring (da får valpene den beste immunitetsbeskyttelse fra mor).

En svært sjelden bivirkning av vaksinerings er encefalitt/encefalomyelitt (hjerne-hinnebetennelse). Disse tilfeller er rapportert etter rabies- og valpesykevaksine. Disse encefalitter kan deles i immunologiske dvs. allergiske og ikke-immunologiske dvs. infektive tilfeller. For å si om det er et immunologisk eller ikke-immunologisk tilfelle, må man ta hensyn til bl.a. klinisk kasus, patologiske undersøkelser og hvordan hunden

reagerer på cortison-behandling. Bakgrunnen til infektive encefalitter er antakeligvis bl.a. dyrets påvirkelighet, mulig kapasitet i vaksinevirus for å forårsake sykdom (sk. virulens) eller dyrets latente virusmitte som aktiveres av vaksine. I noen tilfeller har man i tillegg autoimmunitet eller svakere enn normale funksjoner av immunsystemet (sk. immunosuppresjon). Typiske encefalittsymptomer er koordinasjonsvansker, anfall eller andre nevrologiske symptomer og atferdsendringer (f.eks. aggressivitet). Ikke-immunologiske encefalitter har dårlig prognose, oftest dør pasienten (dyret). Men allergiske encefalitter har vanligvis god prognose hvis dyret blir behandlet med cortison. Ifølge enkelte forskningsresultater kan det at hunden blir utsatt for parvovirus forårsake immunosuppresjon, hvis dette skjer samtidig med valpesykevaksine, og kan forårsake encefalitt.

Det er blitt fastslått flere bivirkninger etter vaksinerings hos pinscher. De første sikre tilfeller er fra begynnelsen av 80-tallet, men det er også et par tilfeller fra 70-tallet som synes å være det samme. De typiske "pinscher-reaksjoner" begynner etter drøyt en ukes tid fra vaksinerings, og de vanligste symptomene er dirring, sjangling og kramper. For å undersøke dette nærmere ble det sendt (i 1993) et spørreskjema til ca. 350 pinscher-eiere og oppdrettere. Det ble returnert 268 svar. 90 svar (33.2 %) meldte om reaksjoner etter vaksinerings. I spørreskjemaet var det en liste over symptomer, som man kunne velge fra. 79 svar (87.8 %) meldte om en eller flere nevrologiske symptomer, mens 9 (10 %) meldte kun om en eller flere generelle symptomer. Av de nevrologiske symptomer meldte man følgende: dirring 62 stk. (68.9 % av de som fikk reaksjoner), sjangling 64 stk. (71.1 %), kramper 25 stk. (27.8 %), bevisstløshet 9 stk. (10 %) og vansker med å holde tiss tilbake 16 stk. (17.8 %). Som generelle symptomer i tillegg meldte man om trøtthet, oppkast, feber og rennende øyne i 25-40 % av tilfellene. Det var også 7 som meldte om svelging som generelt symptom.

Det ble rapportert 2 dødstilfeller. Den første hunden var vaksinert ved 12 ukers alderen, og etter 10 dager fikk den feber, sjangling og kramper. Hunden ble diagnostisert som epileptiker, og ble avlivet. Obduksjonen kunne ikke finne noe tegn til epileptiske symptomer. Den andre hunden ble vaksinert ved 4 mnd. alderen mot valpesyke og parvo (den hadde blitt vaksinert mot parvo ved 8 og 12 ukers alder). 9 dager etter vaksinerings begynte hunden å kaste opp, sjangle og få kramper. I tillegg hadde den rennende øyne. Første dag etter at symptomene begynte fikk hunden cortison og B-vitaminer. Symptomene forsvant, men kom tilbake etter ca. 1 døgn. Da fikk hunden medisinerings mot kvalme. Hunden døde 3 dager etter at symptomene begynte. Ved obduksjon fant man akutt,

sterk encefalomyelitt, som tilsvarer allergisk encefalitt. Virusundersøkelse for valpesyke og parvo var negative.

Etter svarene fra undersøkelsen kan man si at symptomene begynner ca. 9-10 dager etter vaksinerings. Nevrologiske symptomer begynner etter ca. 12 dager og nevrologiske symptomer med generelle symptomer ca. 9 dager etter vaksinerings. Symptomene varer ca. 2-4 dager, men det var stor variasjon i svarene.

Det ble gitt informasjon om medisinerings i 78 tilfeller. Den vanligste var cortison, og i tillegg hadde hundene fått bl.a. B-vitaminer, medisiner mot kvalme og antibiotika. Et par hunder hadde også fått beroligende midler (bl.a. diazepam). Etter svarene kan man si at hunden som fikk cortison ble bra i løpet av ca. 1.5 døgn. De som fikk andre medisiner (bl.a. antibiotika) eller ingen medisiner ble frisk etter ca. 3 døgn.

Når man spurte hvilken vaksine hunden hadde fått, svarte 57 stk. at hunden hadde fått valpesykevaksine eller valpesykevaksine i kombinasjon. 28 stk. ga ikke informasjon, 4 hadde fått parvo og 1 vaksine mot leptospirose. 70 hunder (92.1 %) hadde fått reaksjoner etter første valpesykevaksine, 4 stk. (5.3 %) etter andre vaksinasjon, og 2 stk. (2.6 %) etter tredje vaksinasjon. Ingen hadde fått reaksjoner ved senere vaksinasjoner. 3 hunder hadde fått reaksjoner 2 ganger, andre kun etter en gangs vaksine.

Som en del av undersøkelsen tok man blodprøve av 5 valper på 12 uker i forbindelse med vaksinerings. I prøvene var det ikke noe unormalt. 2 av valpene fikk nevrologiske symptomer. Da tok man blodprøve fra den ene før medisinerings. I tillegg ble det tatt blodprøve fra 2 andre hunder, som hadde fått sterke nevrologiske symptomer. Av de 3 (som fikk symptomer og man tok blodprøve av før medisinerings) fant en ikke noe unormalt i prøvene, og de 2 andre hadde svak lymfocytose (en slags hvite blodceller-konsentrasjon var høgre), og den andre hadde i tillegg litt mer hvite blodceller totalt i blodet. En slik svak lymfocytose er vanlig hos hunder etter vaksinerings, og i tillegg kan det bli mer hvite blodceller i blodet etter stress, opphisselse eller redsel. I praksis betyr dette at fra blodprøvene kunne man ikke finne noe uvanlig.

Undersøkelser bekreftet det som pinscher-oppdrettere har visst lenge: pinschere har flere reaksjoner enn andre raser, og vanligst er nevrologiske reaksjoner ca. 2 uker etter - vanligvis første - valpesykevaksine. Dette har veterinær Minna Leppänen også blitt kjent med i sin praksis. Undersøkelsen viser også at det finnes ingen forskjell mellom

ulike vaksinermerker. I litteraturen beskriver man immunosuppresjon forårsaket av parvovirus. I denne undersøkelsen var det ikke brukt levende vaksine. Veterinær Minna Leppänen har likevel behandlet en valp som fikk kraftige nevrologiske symptomer etter kombivaksinen "Duramune", som inneholder levende parvovirus. Men med "Nobivac DHP" (som også inneholder levende parvovirus) fikk vaksinerte valper ikke reaksjoner. Veterinær Leppänen tar gjerne imot materiale om dette tema (levende parvovirus i kombivaksine mot parvo og valpesyke).

Undersøkelsen bekreftet også at cortison kombinert med annen medisinering, som f.eks. medisiner mot kvalme eller beroligende, er det mest effektive. Etter undersøkelsen kan man si at det virker som om hundene som fikk cortison ble snarere friske og symptomene ble ikke så ille som hos hunder som ikke fikk medisiner eller fikk kun antibiotika. Symptomene kan også være så svake at eieren ikke la merke til dem. Ifølge undersøkelsen finnes det ingen sykdom som kunne forklare symptomene.

Som antatt, ga ikke denne undersøkelsen noe svar på spørsmålet "hvorfor har pinschere disse reaksjoner". Resultatene forsterker likevel hypotesen om en slags immunologisk reaksjon. Vi må ha videre forskning for å få mere detaljer.

Til slutt vil veterinær Minna Leppänen kommentere noe punkter i undersøkelsen. Hun kritiserer bruk av ikke levende valpesykevaksiner. De er ikke tilgjengelig i Finland nå, og Minna Leppänen tviler på beskyttelsesverdien av dem. Bruk av cortison som forebyggende medisin er heller ikke lurt p.g.a. bivirkninger av cortison og den mulig effektsvekkende egenskap. Dessuten, så lenge vi ikke vet grunnen til problemet, må dette forskes på videre.

Vil dere ha mer informasjon eller gi tilbakemelding angående deres hunder, er veterinær Minna Leppänen å treffe på e-mail <minna.leppanen@orion-pharma.com>. Vennligst skriv på engelsk (og naturligvis på finsk).

Original tekst finnes i Finsk Schnauzer-Pinscher Klubbs medlemsblad nr. 3/96 av spes. veterinær Minna Leppänen, ekspertmedlem i avlsrådet, pinscher- oppdretter (kennel Dorthonion).

Referert og oversatt av Irene Kuisma